

۸ برداشت از سیره رفتاری امام مهربانی‌ها

☞ مهربانی با خانواده یکی از صفات و سیره برجسته رفتاری امام رضا(ع) است

[شهروند] سیره رفتاری امام رضا(ع) امروز می‌تواند درس‌آموخته‌ای برای ما و توشه‌ای برای آخرت‌مان باشد. ما برای نیل به توسعه و رشد اجتماعی نیاز به یک نقشه راه داریم که محتوای آن را می‌توانیم در آموزه دینی و سبک زندگی اهل بیت جست‌وجو کنیم. «شهروند» به همین منظور و به مناسبت شهادت امام رضا(ع) به بیان ۸ شاخص از سیره اجتماعی امام رضا(ع) پرداخته است.

۱. مهربان با خانواده

مهربانی با خانواده یکی از صفات و سیره برجسته رفتاری امام رضا(ع) است که می‌توان از این امام بزرگوار آموخت. امام رضا(ع) نسبت به خانواده حساسیت بالایی داشتند و خودشان به‌شدت مقید به انجام رفتارهای مثبت در خانواده بودند. یکی از سفارشات موکد این حضرت، عطفوت و مهربانی بیشتر نسبت به زن و دختر است. امام رضا(ع) درصورت رعایت این موضوع به نقل از رسول خدا(ص) فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى الْإِنثَاءِ أَزْكَى مِنْهُ عَلَى الذَّكُورِ وَمِنْ رَجُلٍ يَدْخُلُ فِرْجَةَ عُلَى امْرَأَةٍ يَبْنِيهِ وَ يَبْنِيهَا خُرْمَةٌ إِلَّا فِرْجَةَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.» خداوند بزرگ نسبت به زنان مهربان‌تر از مردان است و مردی نیست که زنی از محارم خویش را شاد کند مگر آنکه خداوند او را در قیامت شاد خواهد کرد.

۲. اهمیت ارتباط فامیلی

امروزه بیشتر ارتباطات حالتی مجازی به خود گرفته‌اند؛ در حالی که ما نیازمند دیدار یکدیگر و بودن در کنار هم هستیم. انسان امروزه با آنکه توانسته به دیگر کشورها سفر کند، مدعی است برای دیدار بستگان و همسایگان خود وقتی ندارد. عده‌ای نیز مسائل اقتصادی را بهانه می‌کنند و گروهی دیگر ناسازگار بودن روحیه خود با دیگران را برای قطع ارتباط توجیه می‌آورند. دیدگاه امام رضا(ع) در این باره شنیدنی است: «با خویشاوندانت هر چند به جرعه آبی باشد، ارتباط داشته باش. بهترین نوع پیوند خانوادگی آن است که از رنجاندن اقوام پرهیز بکنید.»

۳. توجه به دیگران

اگر از شما پرسند بهترین زندگی از آن چه کسی است، پاسخ‌تان چیست؟ ملاک شما برای یک زندگی ایده‌آل کدام است؟ پاسخ شما هر چه باشد، خوب است با پاسخ دانای خاندان پیامبر اکرم(ص) اندکی مقایسه شود. امام رضا(ع) به دوستان خود می‌فرمود: «بهترین زندگی را کسی دارد که زندگی شخص دیگری را نیز در سایه خویش نیکو و خوش دارد و بدترین زندگی برای کسی است که تنها خود را در زندگی اداره کند. بی‌شک بدترین مردمان کسی است که کمک و یاری‌اش را دریغ دارد و به تنهایی غذا بخورد و برده و زیردستش را شلاق بزند. قدر نعمت‌هایی را که در دست دارید، بدانید و مطمئن نباشید که همیشه برای شما باقی خواهد ماند؛ اگر از دست‌تان رفت، چه بسا برنگردد.»

۴. لذت از زندگی

داشتن درآمد درست و مناسب امری پسندیده و لازم برای یک زندگی آبرومندانه است؛ ولی متأسفانه تب پولدار شدن در عده‌ای سبب شده است تا همه زندگی خود را وقف کار کنند. این گروه فراموش کرده‌اند که کار برای زندگی است، نه زندگی برای کار. زیاده‌روی در به‌دست‌آوردن پول، آن‌هم به هر قیمتی ممکن، سبب شده است تا بسیاری افراد از نعمت آرامش در زندگی محروم بمانند. برای در امان بودن از چنین آسیبی بجاست قدری در مورد سفارش امام رضا(ع) اندیشه کنیم: «هر کس به مال حلال اندک قانع باشد، زندگی بر او آسان خواهد شد و خدای تعالی مشکلات زندگی و راه حل‌های آن را به او نشان می‌دهد و سرانجام با ایمانی سالم از دنیا به خانه آخرت خواهد رفت.»

۵. رفتار صحیح با فقرا

امام رضا(ع) در مورد رفتار متفاوت مردم با فقرا و ثروتمندان فرمودند: «هر کسی به فقرا طوری سلام کند که متفاوت با سلام کردنش به ثروتمندان باشد، در روز قیامت خدا را در حالی ملاقات می‌کند که بر او غضبناک است.» معمر بن خلاد هم می‌گوید: «وقتی حضرت رضا(ع) می‌خواستند غذا بخورند، يك كاسه بزرگی را کنار سفره می‌گذاشتند و از بهترین غذاها از هر کدام مقداری در آن کاسه می ریختند و می‌فرمودند که آن را به مساکین بدهند. سپس این آیه مبارکه را قرائت می‌فرمودند: «فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ» سوره بلد آیه ۱۱» پس انسان آن گردنه‌های سخت را نتواند پیمود و بعد می فرمودند، چون خداوند می‌دانست که برای هر انسانی آزاد کردن بنده مقدور نیست، با اطعام راهی برای رسیدن به بهشت قرار داد.»

۶. احترام به حقوق کارگر

سلیمان جعفری می‌گوید: «من با حضرت رضا(ع) وارد منزل شان شدم، حضرت دیدند خدمتکاران مشغول گل کاری هستند و کارگر سیاه‌چهره‌ای هم با آنها مشغول کار است. حضرت فرمودند که این کیست تا شما؟ خدمتکاران گفتند او را آورده‌ایم به ما کمک کند و چیزی هم به او بدهیم. حضرت فرمودند که آیا مزد او را معین کرده‌اید؟ گفتند نه، ما هر چه به او بدهیم، راضی است. حضرت بسیار خشمگین شدند، من پیش رفتم و گفتم، فدای‌تان شوم چرا ناراحت شدید؟ حضرت فرمودند که آخر من چندین بار آنها را از این کار منع کرده‌ام که به هیچ‌کس کاری ندهند، مگر اینکه مزد و اجرت او را تعیین کنند.»

۷. اخلاقی آراسته

مهربانی با خانواده یکی از صفات و سیره برجسته رفتاری امام رضا(ع) است. ایشان به اخلاق عالی و ممتاز آراسته بودند و بدین سبب دوستی عام و خاص را به خود جلب می‌کردند. از ابراهیم بن عباس صولی نقل شده است که می‌گوید: «من ابوالحسن الرضا(ع) را هرگز ندیدم در سخن‌گفتن یا کسی درشتی کنند، هرگز پاهای خود را جلوی همنشین دراز نمی‌کردند، هرگز در برابر همنشین تکیه نمی‌کردند، هرگز او را ندیدم که قهقهه بزند، بلکه خنده‌اش تبسم بود.»

۸. لبخند یک صفت رضوی

ازجمله مصادیق کار خیر و نیکي به دیگران گشاده‌رویی است. فرض کنید صبح از منزل خارج شده‌اید و در کوچه یا خیابان یا محل کار فرد یا افرادی را می‌بینید که لبخند بر لب ندارند، اخم کرده‌اند، پیشانی در هم کشیده‌اند و عصبانی به نظر می‌آیند. فرض دیگر اینکه صبح از منزل بیرون رفته‌اید و در خیابان یا اداره با افرادی برخورد می‌کنید که لبخند بر لب دارند، اخم نکرده‌اند، رخساره آنها باز است و با شادی و نشاط با شما روبه‌رو می‌شوند.

سوال این است که کدام یک از این وضع به شما کمک می‌کند؟ و کدام یک از این دودسته انسان‌ها «نیروی لازم» را برای فعالیت روزانه به شما «می‌بخشند»؟ پرواضح است که فرض دوم، مصداق یاری‌رسانی و نشاط‌بخشی است. ابراهیم بن عباس که از یاران باوفای حضرت رضا(ع) بود، سخنی جالب درباره آن بزرگوار می‌گوید: «هرگز امام رضا(ع) را ندیدم که تبسم نداشته باشند. تبسم مهم‌ترین مصداق گشاده‌رویی است. انسان می‌تواند با رخساره‌ای باز و چهره‌ای گشاده به دیگران پیام دوستی و محبت دهد. تبسم بی‌هزینه‌ترین رفتار مثبت اجتماعی است.» ☞

۱۰ برداشت از سیره رفتاری حضرت محمد(ص)

پیغمبری با جان عاشق کار داری

برای او سنگین است. تا حدی که خداوند به او هشدار می‌دهد که گویا می‌خواهی خود را هلاک کنی. پیامبری که دلسوز است و مهربان.

۸. الگوی نیک

وقتی کسی در کاری بر قله کمال قرار می‌گیرد، دیگران او را به چشم برترین و بهترین می‌نگرند و سعی می‌کنند که خود را به او شبیه سازند. در حقیقت آن‌ شخص به الگو و معیار و شاخص آن امر تبدیل می‌شود. احتمال دارد این الگو بودن در امری خوب و شایسته باشد یا در امری زشت و ناپسند. اما خداوند وجود پیامبر ما را برای همگان به‌عنوان الگوی نیک و شایسته معرفی می‌کند

«لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ / احزاب ۲۱». به‌خصوص برای کسانی که به روز حساب و ملاقات خدا امید بسته‌اند و سعی می‌کنند با الگو برداری از شخصیت و روش زندگی پیامبر اکرم(ص) زندگی دنیوی و اخروی خود را سعادتمندانه‌آیا کنند.

۹. پیامبر دانایی

خداوند همه انبیا را به کتاب و قانون مجهز کرد و به آنها دستور برپایی عدل و انصاف در جامعه داد. کسانی که در مقابل پیامبران لجابت می‌کردند و ایمان نمی‌آوردند گرفتار جهل خویش بودند. عقل و علم همواره نقطه مقابل جهل بوده و هست و در هیچ دینی به اندازه دین اسلام خداوند علم و دانایی را گرمی نداشته است. آن‌چنان که در حدیث قدسی خداوند ۱۰ فضیلت برای امت پیامبر آخر الزمان برمی‌شمرد که یکی از آنها علم است. پیامبری که خواندن نمی‌دانست سینه‌اش مملو از علم الهی می‌شود و مأمور می‌شود: «ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْوَعظِ الْحَسَنِ تَوْجَاهُ لَهُم بِالنِّبْيِ هُیْ اخْسِئْ / نحل ۱۲۵» مردم را بر اساس دانش به خدا دعوت کند. حال چگونه می‌شود امروز عده‌ای دین را مخالف علم معرفی می‌کنند؟

۱۰. نجات بخش دل‌ها

درباره وجود نازنین پیامبر(ص) اگر سالیان سال غور شود و کتاب‌ها نگاشته شود باز نمی‌توان ذره‌ای از آن مقام محمودی را که خدا به حضرتش عنایت کرده و وعده رضایت در روز حساب به او داده و آن مقام قربی که خدا به چسبیده‌شدن دوسرگمان تشبیهش کرده را بیان کرد. فقط به این بسنده کنم که وجود آسمانی صدیقه طاهره حضرت فاطمه(س) وقتی در خطبه معروف فدکیه به بیان اوضاع نامناسب جزیره العرب قبل از اسلام می‌پردازد، می‌فرماید: «فَأَنْشَدُكُمُ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ» یعنی خداوند به وسیله حضرت محمد(ص) شما را از آن وضع جاهلی نجات داد، و امیرمومنان آن یار غار پیامبر(ص) در خطبه ۱۰۸ نهج البلاغه می‌فرماید: «طَبِيبٌ دَوَّازٌ بِطَبِیْهِ يَپَامِرُ هَمْجُون طَبِیْبِی یُودِکُهُ ابْرَار طِبَابَتِ

دلسوز و مهربان است. « لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ / توبه ۱۲۸» پیامبری که سختی‌ها و دشواری‌های مادی و معنوی امت خداوند برای هر قومی پیامبر و رسولی از میان خودشان برانگیخت تا با توجه به آداب و رسوم و سنت‌های همان قوم و بر اساس شناخت متقابل هر دو از یکدیگر رسالت خود را انجام دهد. این نکته بارها و بارها در آیات متعدد قرآن مورد تذکر و تکرار قرار گرفته است. این هم‌قوم بودن علاوه بر اینکه وحشت غربت را دفع می‌کند سبب انس و الفت نیز می‌شود. اما همان‌طور که گفتیم پیامبر اکرم(ص) رسالت جهانی دارد و نسبت به همه افراد امت خود دلسوز و مهربان است. « لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ / توبه ۱۲۸» پیامبری که رسالت و نبوت با وجود پیامبر اسلام(ص) برای

[شهروند] سیره رفتاری پیغمبر اسلام(ع)

امروزی تواند درس‌آموخته‌ای برای ما و توشه‌ای برای آخرت‌مان باشد. ما برای نیل به توسعه و رشد اجتماعی نیاز به یک نقشه راه داریم که محتوای آن را می‌توانیم در آموزه دینی و سبک زندگی پیامبران و معصومان(ع) جست‌وجو کنیم. به همین منظور و به مناسبت رحلت پیغمبر اسلام(ص) حجت‌الاسلام محمدجواد باقری، امام جمعه اسالم در گفتاری به بیان ۱۰ شاخص از سیره اجتماعی حضرت محمد(ص) پرداخته است.

۱. رسالت جهانی

خداوند عالم بر اساس آیه «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا غَافِقًا لِلنَّاسِ / سبا۱۸» رسالت پیامبر اکرم(ص) را رسالتی جهانی و برای همه مردم بیان می‌کند که محدود به زمان و مکان نیست. برخلاف رسالت

بسیاری از پیامبران بزرگ الهی که حتی نام آنها در قرآن کریم آورده شده است و هر کدام مأمور به یک قوم خاص یا در زمان خاصی بودند که با نزول عذاب الهی و از بین رفتن آن قوم رسالت آن نبی یا رسول هم به پایان می‌رسید. پیامبرانی چون هود و صالح و شعیب که خداوند آنها را به سوی قوم‌های عاد و ثمود و مدین فرستاد. حتی پیامبران صاحب شریعتی مثل موسی و عیسی نیز مأمور به قوم بنی‌اسرائیل بودند.

۲. رسول مهربانی

خالق زیبایی جهان ما خودش را در آغاز قرآن کریم و در ابتدای هر سوره آن رحمان و رحیم معرفی می‌کند. رحمان به معنای رحمت و مهربانی عام برای همه مخلوقات و موجود عالم حتی کسانی که به خدا ایمان هم نیاورده‌اند از لطف او و نعمت‌هایش در دنیا بهره می‌برند و رحیم رحمت و مهربانی خاص خداوند نسبت به مومنان در دنیا و آخرت است. وقتی پروردگار جهان این چنین باشد یقیناً از صفت رحمت خود در وجود پیامبر جهانی خود قرار می‌دهد «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ / انبیا ۱۰۷» تا او سبب رحمتی برای مردم باشد؛ رحمتی که با استفاده از دین اسلام که برنامه سعادت دنیا و آخرت است باعث هدایت و سعادت آنها باشد.

۳. خاتم انبیا

رسالت جهانی و رحمت تمام الهی ایجاب می‌کند که دین اسلام و رسالت حضرت محمد(ص) کامل‌ترین و جامع‌ترین ادیان باشد و همان‌طور که خداوند در کتاب خود وعده داده قرآن را که برنامه جامع سعادت و مجموعه امل احکام و شریعت الهی است به عنوان معجزه جاوید پیامبر اکرم(ص) از گزند هر گونه تحریف حفظ کند؛ بنابراین این برنامه نسخه ابدی سعادت بشر می‌ماند و سلسه نبوت در وجود حضرت محمد مصطفی ختم می‌شود. همان‌طور که می‌فرماید: «مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ / احزاب ۴۰». خاتم به معنای چیزی است که تمام‌کننده یک صف یا یک جمع است دیوان رسالت و نبوت با وجود پیامبر اسلام(ص) برای